

БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ

ДЭЛХИЙН УУР АМЬСГАЛЫН ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ СААРУУЛАХАД МОНГОЛ УЛСЫН ОРУУЛАХ ХУВЬ НЭМЭР: Nationally Determined Contribution (NDC)

Б. Тэгшжаргал

*Хүлэмжийн хийн тооллого хариуцсан мэргэжилтэн
Байгаль орчин, уур амьсгалын сан*

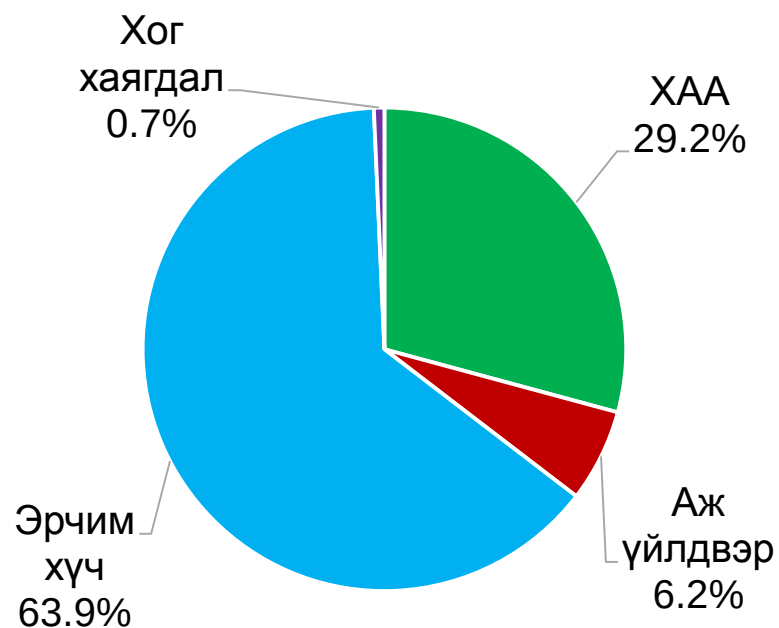
2917.10.05

Үндэсний зорилтот хувь нэмэр (ҮЗХН) - 2015

Хугацаа	2030 он хүртэл
Төрөл	Бодлого, арга хэмжээ
Салбар	Хүлэмжийн хийн тооллого хийдэг бүх 5 салбар: 1. Эрчим хүч, 2. Аж үйлдвэр, 3. Хөдөө аж ахуй, 4. Газар ашиглалт ба ой, 5. Хог хаягдал
Хий	CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O
Хүлэмжийн хийг бууруулах хэмжээ	Улсын эдийн засгийн хөгжлийн өнөөгийн сценари (суурь сценари)-ар 2030 оны ХХЯ-ыг тооцсон утгаас бууруулах
Суурь он	2010
Бүрэлдэхүүн хэсэг	ХХЯ-ыг бууруулах, УАӨ-д дасан зохицох, технологи, санхүүжилт, чадавх бэхжүүлэх

Хүлэмжийн хийн ялгарал

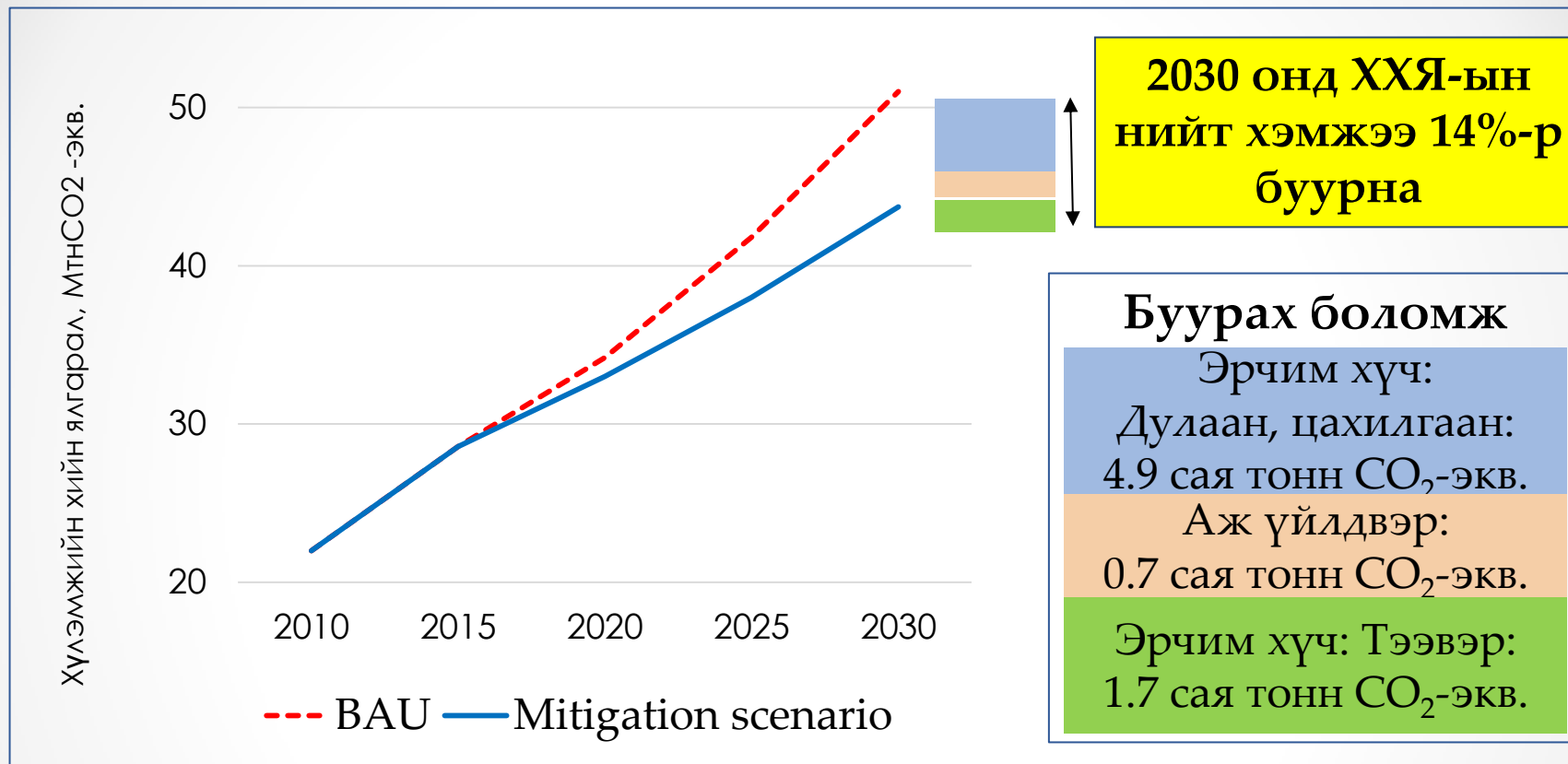
2010
21.9 сая тонн CO₂-экв.

2030 (төсөөлөл)
51.2 сая тонн CO₂-экв.

Үндэсний зорилтот хувь нэмэр буюу хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах боломж

- ХХЯ 7.3 сая тонн CO₂-экв. ба энэ нь эдийн засгийн хөгжлийн өнөөгийн сценариар тооцсон утгаас 14%-иар буурах магадлалтай.

Хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах

Хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах боломжтой гол салбарууд:

- Эрчим хүч - цахилгаан, дулааны үйлдвэрлэл
- Тээвэр
- Барилга
- Аж үйлдвэр
- Хөдөө аж ахуй
- Хог хаягдал

Уур амьсгалын өөрчөлтөд дасан зохицохуй

- УАӨ-ийн дасан зохицохуйн зорилго, зорилт:
 - Тогтвортой хөгжил,
 - Үндэсний дархлааг дэмжих санхүүжилт,
 - Чадавх,
 - Технологийн хэрэгцээ.
- УАӨ-д хамгийн эмзэг салбаруудад:
 - Мал аж ахуй, бэлчээр,
 - Газар тариалан,
 - Усны нөөц,
 - Ойн нөөц,
 - Байгалийн гамшгийн менежмент.

Санхүүжилт

- **ХХЯ-ыг бууруулах үйл ажиллагаа:** урьдчилсан тооцоогоор хамгийн багадаа 3.5 тэрбум ам. доллар.

- **Дасан зохицох үйл ажиллагаа:** 2021-2030 онд урьдчилсан тооцоогоор 3.4 тэрбум ам. доллар.

Нэмэлт арга
хэмжээнд
гадаад эх
үүсвэр

80% гадаад
эх үүсвэр

Нэн түрүүнд **дотоод санхүүжилт, нөөц бололцоог** дайчлахын дээр олон улсаас санхүү, техникийн болон чадавх бэхжүүлэх чиглэлээр дэмжлэг эрж хайна (хоёр ба олон талт механизм).

НҮБ-ын Уур амьсгалын өөрчлөлтийн суурь конвенц

Талуудын 21-р Бага хурал, Парис хот 2015:

Парисын Хэлэлцээр, 2015 –
Парис хотноо 195 улс нэгдсэн

ОНЦЛОГ ШИНЖҮҮД:

- 2020 оноос эхлэн хүчин төгөлдөр үйлчилнэ;
- Дэлхийн дулаарлыг 2°C-с доош буюу 1.5°C-д хязгаарлах;
- Санхүүгийн болон хамтын ажиллагааны дэмжлэг 2020 он гэхэд \$100 тэрбум;
- Ил тод байдлыг хангах хэрэгжилтийг тогтмол мэдээлж байх, мөн зорилтуудыг 5 жилд нэг удаа шинэчлэн сайжруулах.

ҮХН-г өргөн барисан байдал

Дэлхий даяар (2017 оны 2 сарын байдлаар)

163

Өргөн барисан ҮЗХН (191 орон)

127

ҮЗХН-ийг автоматаар анхны ҮХН болгосон

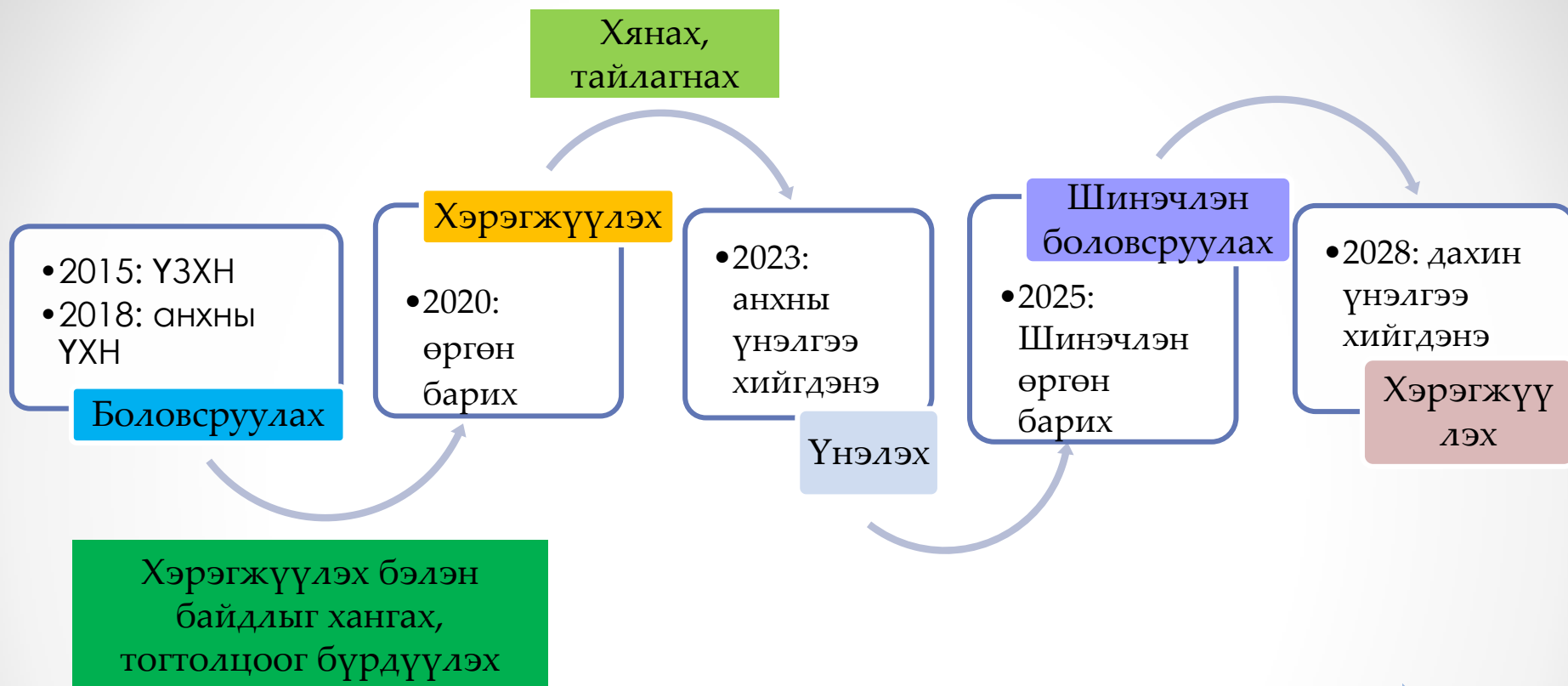
13

ҮЗХН-г шинэчилсэн эсвэл анхны ҮХН-г өргөн барисан

5

Одоогоор анхны ҮХН-г өргөн барихаар бэлтгэж байгаа

“Үндэсний Хувь Нэмэр” (NDC)

Ил тод байдлын тогтолцоо

ҮХН-ийг хэрэгжүүлэхэд бэлтгэх

- ҮХН-ийг хэрхэн хэрэгжүүлэх талаар **олон арга зам** бий:
 - Дараа дараагийн алхмууд зорилт ба үндэсний нөхцөл байдлаас хамаарна
 - Урт хугацааны арга зам хэрэгтэй болж магад (ж.нь стратеги сайжруулах явцдаа суралцах)
- Зарим улсууд аль хэдийн **ахиц, дэвшил** гаргаж байна:
 - Зөвлөгөө, оролцогч талуудын идэвхтэй оролцоо
 - Байгууллагын бүтэц зохион байгуулалт, зохицуулах механизм
 - ҮХН-ийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө
 - Техникийн дүн шинжилгээ, арга хэмжээ/зорилтуудыг эрэмбэлэх, хэрэгцээ шаардлагыг үнэлэх
 - Санхүүжилтийн төлөвлөгөө ба стратеги, нөөц боломжийг ашиглах
- Түлхүүр алхмуудыг санаж явах

Алхам 1: Уур амьсгал ба Тогтвортой Хөгжлийн үйл явцыг хооронд уялдуулах

Алхам 1: Уур амьсгал ба Тогтвортой Хөгжлийн үйл явцыг хооронд нь уялдуулах

- ҮХН нь уур амьсгал болон хөгжлийн цогц арга замын **чиглүүлэгч** нь болж өгнө:
 - ҮХН нь улс оронд 2^оС зорилго бүхий урт-хугацааны өөрчлөлт, үндэсний хөгжлийн үзэл баримтлал ба дэлхийн ТХЗ-д хүрэх боломжийг олгоно.
 - ҮХН нь ТХ-ийн зарим зорилттой холбоотой учраас ТХЗ-д хүрэх ахиц дэвшил нь уур амьсгалын зорилтод хувь нэмэр оруулна.
- Уур амьсгал ба тогтвортой хөгжлийн **төлөвлөлтийн үйл явцыг** хооронд салгаж ойлгож болохгүй:
 - ҮХН-ийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө нь улсын хөгжлийн стратегитай уялдсан эсвэл түүнд тусгагдсан байх ёстой.
 - Дунд хугацааны Нүүрстөрөгч багатай хөгжлийн стратеги нь тухайн улсын урт хугацааны алсын хараа, төлөвлөлтийн үндсэн дээр ирээдүйн ҮХН-ийг илэрхийлнэ.

Алхам 2: Застгийн газрыг бүхэлд нь хамарсан арга зам ба гол оролцогч талуудын оролцоо

Алхам 2: Засгийн газрыг бүхэлд нь хамарсан арга зам ба гол оролцогч талуудын оролцоо

УА-ын үйл ажиллагаа явуулахад яамдаас шинэ систем шаардана

- ЗГ-ыг бүхэлд нь хамрах буюу санхүүжилт, төлөвлөлт, холбогдох яамд, орон нутгийн захиргаа, УИХ г.м.
- Яамд хоорондын зохицуулалт, тодорхой үүрэг хариуцлага шаардлагатай
- Техникийн чадавхаа тодорхойлох

Төрийн бус оролцогч талуудыг өргөнөөр хамруулах

- Хувийн хэвшил (үйлдвэрчний эвлэл, хөрөнгө оруулалтын банкууд), хоёр/олон талт хандивлагчид, олон улсын байгууллага, ТББ, эрдэм шинжилгээний байгууллага г.м.

ҮХН-ийг хэрэгжүүлэх үе шатанд байгууллагын бүтэц зохион байгуулалтыг чадавхжуулах

Алхам 3: ҮХН-ийг хэрэгжүүлэх цикл

Алхам 3: ҮХН-ийг хэрэгжүүлэх цикл

- ҮХН нь улсын одоо байгаа хөгжлийн болон уур амьсгалын бодлого, арга хэмжээг **нэгтгэсэн баримт бичиг** байна.
- ҮХН-ийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө:
 - Хэдийгээр ҮХН нь шинэ нэр томъёо боловч хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг бүр шинээр эхлэх хэрэггүй;
 - УАӨҮХ, НХБ г.м. үндэсний хөгжлийн баримт бичгүүд суурь болно.
- **Байгаа баримт бичгийг суурь болгох:**
 - НАМА, ХКОМ гэх мэт одоо байгаа механизмууд нь ХХЯ-ыг бууруулах зорилтод хүрэхэд гол түлхүүр болно;
 - Үндэсний дасан зохицох стратеги дээр үндэслэн УАӨ-д дасан зохицох арга хэмжээг боловсруулах;
 - Хэрэгцээ, шаардлагын үнэлгээг хийх, эрэмбэлэх үйл ажиллагаа явуулах.
- **Хянах ба тайлагнах:**
 - ҮХН-ийг хэрэгжүүлэх ахиц дэвшлийг дотооддоо болон олон улсын хэмжээнд хянах;
 - НАМА, ЦХМ, ХКОМ г.м. одоо байгаа хянах системийг суурь болгон ашиглах.

Алхам 4: Санхүүжилтийг эрт эхэлж, цогцоор шийдэх

Алхам 4: Санхүүжилтийг эрт эхэлж, цогцоор шийдэх

Санхүүжилтийн эх үүсвэрийг эртнээс цогцоор нь бодож эхлэх

- Үндэсний сан, хувийн хөрөнгө оруулалтын үүрэг – зөвхөн олон улсын эх үүсвэрт найдах хэрэггүй
- Янз бүрийн эх үүсвэрүүдийг хольж болно
- Хувийн хэвшил, хоёр/олон талт хандивлагчид, сангийн яамны оролцоог эртнээс хангах

Улсын төсвийн зарлага ба УАӨ-тэй холбоотой төлөвлөгдсөн хөрөнгө оруулалтыг үнэлэх

- УА-тай холбоотой үйл ажиллагааг үндэсний төсөвт тусгах
- УА-ын санхүүжилтийн төлөвлөлт ба үнэлгээг НҮБХХ-с гаргасан арга зүйн дагуу хийх

Санхүүжилтийн стратеги боловсруулах

- Дотоодын эсвэл олон улсын санхүүжилтийг тодорхойлох (нөхцөлт ба нөхцөлт бус)
- Олон нийтийн эх үүсвэрийг дайчлах, хувийн х/о-ыг дэмжих, олон улсын дэмжлэгийг татах

Үйл явц, хамтын ажиллагаа

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

Japan International
Cooperation Agency

- УАӨ-ийг сааруулах үндэсний хувь нэмрийн түншлэл (NDC Partnership)-д нэгдсэн.
- Ү(З)ХН-г шинэчлэн, ҮХН-н баримт бичиг боловсруулах, хэрэгжүүлэх, бэлэн байдлыг хангах, чадавх бэхжүүлэх техникийн туслалцаа, 2017-2021
- Ил тод байдлын чадавх бэхжүүлэх санд (CBIT Fund, GEF) хөдөө аж ахуйн салбарт ил тод байдлыг хангах (Transparency/MRV) төсөл
- “Хүлэмжийн хийн үндэсний тооллогын системийг сайжруулах” төсөл, 2017-2021

Санхүүжилтийн боломж, механизм

АНХААРАЛ ТАВЬСАНД БАЯРЛАЛАА!

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, УУР АМЬСТАЛЫН САН,
УУР АМЬСТАЛЫН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ НЭГЖ,
БОАЖЯ

www.ncf.mn

+976 - 310743, +976 - 7000 0743